процес: у суді його можна побачити його зі сторони, в адвокатурі – очима захисту, а в прокуратурі – очима органу, який діє від імені держави. Порівняння цих ролей допомагає зрозуміти, що в одній справі різні учасники мають різні функції та різні інтереси, і що право працює саме завдяки їхній взаємодії.

Практика в нотаріаті навчає уважності до деталей. Студент бачить, як перевіряється особа сторін, відповідність документів вимогам закону та наявність підстав для вчинення дії, і розуміє, що найменша неточність може зупинити весь процес або створити проблеми для людей у майбутньому. Для мене це був приклад того, що юрист працює не лише тоді, коли виникає конфлікт, а й тоді, коли його потрібно запобігти.

Практика дозволяє застосувати теоретичні знання до конкретних справ і побачити прогалини в розумінні. Під час лекцій і семінарів ситуації зазвичай умовні, у задачі всі обставини відомі й однозначні, а питання сформульоване так, що відповідь вже закладена. У реальній установі все інакше. Обставини доводиться з'ясовувати, документи можуть бути неповними, а відповідь не завжди очевидна. Саме тому, на мою думку, перший юридичний досвід вчить насамперед ставити правильні запитання: які факти мають значення, яка норма до них застосовується, які документи потрібні та які наслідки матиме та чи інша дія. О. Сутяга зазначає, що стажування дають змогу здобувати професійні компетентності в реальних умовах [3, с. 21]. По– друге, розвиваються конкретні навички: робота з нормативними актами, аналіз документів, складання проектів документів, юридичне письмо, спілкування з людьми. До типових завдань стажистів відноситься підготовку процесуальних документів, аналіз нормативних актів і судових прецедентів, комунікацію з клієнтами. По– третє, практика формує розуміння процесу в цілому: я бачу не окремі норми, а весь шлях справи. По – четверте, вона допомагає визначитися з напрямом, після практики є розуміння, яка діяльність ближча – публічна, представницька чи документальна.

Практика має й свої межі. Вона нетривала, тому студент переважно спостерігає й виконує допоміжні завдання, а не веде справи самостійно. До того ж, досвід сам по собі не створює знання – його треба осмислити. Тому я вважаю корисним після кожного етапу практики записувати, що було нового, які норми застосовувалися. Підсумовуючи, перший юридичний досвід в основному має форму навчальної практики в різних установах і саме це дає базу для практичного застосування навичок, здобутих під час навчання. Чим раніше студент потрапляє в реальне професійне середовище, тим краще він розуміє, навіщо потрібна теорія.

Янченко М.Р., здобувач
Науковий керівник: Шведова Г.Л.
к.ю.н., доцент, доцент кафедри правового забезпечення безпеки бізнесу
Державний торговельно-економічний університет

ПЕРЕШКОДИ З ЯКИМИ СТИКАЄТЬСЯ МОЛОДИЙ ПРАВНИК ПРИ ПЕРШОМУ ПРАЦЕВЛАШТУВАННІ

Українське законодавство дуже обширне та постійно змінюється, тому найважливішими навичками для молодого правника є здатність аналізувати інформацію та швидко навчатися. Але нажаль, при працевлаштуванні не завжди достатньо диплому та теоретичних знань з університету. Безумовно, теорія важлива для розуміння глибинних процесів у праві, його історії розвитку, але в основному роботодавці цікавляться саме вже набутим практичним досвідом.

Основною проблемою при першому працевлаштуванні для молодого правника є відсутність досвіду. Більшість роботодавців віддають перевагу досвідченим юристам, яким не буде потрібен помічник, адже будь-яку працю потрібно оплачувати. Багато вакансій на ринку праці вимагають досвід роботи від одного року навіть на посаду другого юриста, і вони не готові взяти студентів, які мають жагу до знань, і розвитку майбутньої юридичної кар'єри. Але це є не єдиною проблемою першого працевлаштування. В цілому, роботу другим юристом без досвіду знайти реально, деякі

компанії готові взяти помічників, або можна влаштуватися на безоплатне стажування до адвоката чи самозайнятого юриста, але не завжди це може принести користь. Деякі компанії, які наймають другого юриста шукають не правника, а фактично секретаря. Очікування молодої людини можуть зовсім не збігатися з реальністю: багато зобов'язань, низька заробітна плата, виконання обов'язків без належного професійного наставництва. Якщо все ж вдається знайти підходяще робоче місце, виникає інша проблема- графік. Адже під час навчання не завжди є можливість працювати повний робочий день. Як я вже згадувала вище, неможливо практикувати без знання теорії, і саме в університеті нам допомагають її опановувати.

Серед молодих фахівців дуже велика конкуренція, але у деяких кандидатів є значні переваги. Практичні навички, які можна здобути ще під час навчання у юридичній клініці, впевненість у власних силах, знання ділової етики. Для хорошого юриста дуже важливим є вільне володіння англійскою, чи навіть декількома іноземними мовами. Великі українські компанії часто співпрацюють з міжнародними компаніями, тому важливим є знання правничої термінології іншою мовою для укладення договорів. Також необхідно мати базові навички в інформаційних технологіях, адже наразі майже вся інформація та інструменти роботи які необхідні для юриста знаходяться у онлайн середовищі. Реєстри, робота з законодавством, зв'язок з клієнтами- все здійснюється за допомогою цифрових інструментів. Існує думка, що штучний інтелект здатен витіснити деякі професії, зокрема у юридичній сфері. Не зважаючи на те, що ШІ постійно і стрімко вдосконалюється, я вважаю, що правничі професії повністю витіснити неможливо. Він може полегшити роботу, інколи стати інструментом пошуку інформації, але ніколи не зможе навчитися диспозитивності, яка притаманна правотворенню за участі справжньої людини.

Не всі здобувачі вищої правничої освіти в Україні бачать себе юристами, можна зайнятися нотарільною діяльністю, стати прокурором, суддею, але більшість отримують ліцензію адвоката. Вимоги до кожної професії встановлені законодавством України. Особа, яка виявила бажання стати адвокатом має здобути повну вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше, ніж два роки. Документи, що підтверджують стаж помічника адвоката [5, с.21]. На посаду прокурора вимоги трохи відрізняються залежно від бажаного місці роботи. Для окружної прокуратури (у тому числі прокурором - стажистом окружної прокуратури у визначених цим Законом випадках) за результатами добору може бути призначений громадянин України, який має вищу юридичну освіту, володіє державною мовою відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів державної мови, а також проходив військову службу або службу у військовому резерві, або службу в органах, на які покладено функції із забезпечення національної безпеки і оборони держави, або військову підготовку за програмою підготовки офіцерів запасу, крім осіб, визнаних за станом здоров'я непридатними до військової служби, крім осіб, визнаних за станом здоров'я непридатними до військової служби. Для обласної прокуратури може бути призначений громадянин України, який має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше трьох років, володіє державною мовою, а також проходив військову службу або службу у військовому резерві, або службу в органах, на які покладено функції із забезпечення національної безпеки і оборони держави, або військову підготовку за програмою підготовки офіцерів запасу, крім осіб, визнаних за станом здоров'я непридатними до військової служби, крім осіб, визнаних за станом здоров'я непридатними до військової служби. Для Офісу Генерального прокурора та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури може бути призначений громадянин України, який має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше п'яти років, володіє державною мовою, а також проходив військову службу або службу у військовому резерві, або службу в органах, на які покладено функції із забезпечення національної безпеки і оборони держави, або військову підготовку за програмою підготовки офіцерів запасу, крім осіб, визнаних за станом здоров'я непридатними до військової служби, крім осіб, визнаних за станом здоров'я непридатними до військової служби [6, с.21]. На посаду судді може бути призначений громадянин України, не молодший тридцяти та не старший шістдесяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ять років, є компетентним, доброчесним та володіє державною мовою відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів державної мови [7, с.21].

Нотаріусом може бути громадянин України, якому присуджено ступінь вищої юридичної освіти не нижче магістра, який володіє державною мовою відповідно до рівня, визначеного Законом України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», має стаж роботи у сфері права не менш як шість років, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори - не менш як три роки, склав кваліфікаційний іспит і отримав свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю [8, с.21]. Отже, після аналізу законодавства стає очевидно, що шлях до бажаної професії може бути дуже довгим.

Юрист стикається з багатьма перешкодами на своєму шляху ще під час навчання: насичений графік, невпевненість у своїх знаннях, бажання не вивчати суху теорію, а займатися реальними юридичними кейсами. Для переходу від підготовки до практики випускнику необхідно виконати встановлені законодавством вимоги для опанування правничих професій, набути практичних знань та досвіду, саме тому перше працевлаштування є особливим на початку тернистого шляху молодого правника.

Яковлєва Є.А., здобувач
Науковий керівник: Щерба В. М., к.ю.н, доцент
Національна академія внутрішніх справ,

ШІ-ЯК ЗАГРОЗА ДЛЯ ЮРИСТА

Стрімкий розвиток та впровадження генеративного штучного інтелекту в юридичну практику створюють масштабну трансформацію ринку правових послуг. Поряд із підвищенням ефективності та автоматизацією рутинних процесів, інтеграція систем штучного інтелекту викриває низку серйозних викликів та загрожує системній стійкості класичної юридичної професії.

Однією з головних загроз є ризик порушення адвокатської таємниці, захисту персональних даних та конфіденційності. Використання публічних хмарних моделей штучного інтелекту для аналізу судових справ або складання процесуальних документів створює загрозу витоку персональних даних та передачі закритих відомостей клієнта третім особам чи серверам розробників. Відсутність чітких законодавчих механізмів захисту інформації, обробленої штучним інтелектом, ставить під сумнів дотримання суворих вимог адвокатської етики щодо захисту конфіденційних даних. Юристам рекомендується обов'язково анонімізувати дані перед введенням у ШІ-системи та застосовувати захищені корпоративні інструменти.

Крім того, критичною проблемою залишаються «галюцинації» штучного інтелекту, які ведуть до деградації якості юридичної аналітики. Генеративні моделі працюють за принципом імовірнісної генерації тексту і схильні створювати дезінформацію, вигадуючи неіснуючі норми законів, номери справ та судові висновки. Подання юристами до суду документів із фейковими посиланнями спричиняє процесуальну відповідальність, штрафи та дисциплінарні стягнення за неналежне виконання професійних обов'язків. Тому обов'язковим є використання перевірених платформ та детальна верифікація першоджерел [10, с.21].

Автоматизація рутинних завдань провокує трансформацію ринку праці та порушує питання, чи витіснить ШІ адвокатів у майбутньому. Автоматичний аналіз договорів, нормативної бази та первинне складання позовів мінімізують потребу в молодшому юридичному персоналі. Це руйнує класичну систему підготовки кадрів: оскільки виконання рутинних завдань історично слугувало базою для навчання молодих фахівців, перекладення цих функцій на алгоритми створює ризик дефіциту кваліфікованих експертів у майбутньому [10].

Важливими є й етичні виклики, пов'язані з розмиванням професійної відповідальності. Штучний інтелект не володіє правосвідомістю і не є суб'єктом права, тому він не може бути носієм професійного судження. Підписуючи процесуальний документ, юрист приймає на себе повну відповідальність за його зміст. Надмірна довіра до алгоритмів підриває роль юриста як незалежного мислителя та критичного оцінювача обставин справи. Крім того, непрозорість прийняття рішень штучним інтелектом (проблема «чорної скриньки») ускладнює перевірку об'єктивності його висновків та породжує ризики алгоритмічного упередження.